

ورود جریان‌های نوگرا به معماری معاصر ایران*

محمدجواد مهدوی نژاد^{۱*}، پریناز منصوری مجومرد^۲

^۱ دانشیار گروه معماری، دانشکده هنر و معماری دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران
^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشکده هنر و معماری دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

تاریخ پذیرش: ۹۴/۰۷/۲۵

تاریخ دریافت: ۹۴/۰۴/۱۲

چکیده

نوگرایی یکی از مهم‌ترین و تأثیرگذارترین جریان‌ها در جوامع امروزی به شمار می‌رود که تأثیرات زیادی بر تحولات جوامع انسانی بر جا گذاشته است. مباحث نظری این موضوع نشان می‌دهد که نوگرایی علاوه بر عرصه‌های فرهنگی و اجتماعی، بر معماری و شهرسازی معاصر جهان و بخصوص کشورهای اسلامی تأثیرگذار بوده است. دوران زمامداری سلسله قاجار را می‌توان یکی از مهم‌ترین دوران‌ها در ورود جریان‌های نوگرا به ایران برشمرد. هدف این مقاله تبیین چگونگی ورود نوگرایی به معماری معاصر ایران است. بر اساس چارچوب نظری پژوهش، ورود نوگرایی به معماری می‌تواند در شش حوزه مورد مطالعه قرار گیرد که عبارتند از: ۱- پلان، ۲- نما، ۳- تزیین‌ها، ۴- مصالح، ۵- عنصر جدید، و ۶- فضای جدید. مقاله در پی پاسخ به این پرسش‌ها است که، ۱- ورود نوگرایی به ایران در دوره قاجار چگونه بر معماری معاصر ایران تأثیر داشته است؟ ۲- تأثیر جریان نوگرا در کدام حوزه معماری ایران بیش‌تر بوده است؟ ۳- سیر تداوم و تحوّل تأثیر جریان‌های نوگرا بر معماری معاصر ایران چگونه قابل توضیح است؟ برای پاسخ‌گویی به پرسش‌ها، ۶۰ نمونه از بناهای ثبت شده از دوران قاجار به صورت تصادفی انتخاب شدند و توسط گروه پنج نفره از متخصصان معماری معاصر ایران، مورد ارزیابی قرار گرفتند. دستاوردهای پژوهش نشان می‌دهد که هر اندازه از ورود جریان‌های نوگرا می‌گذرد، عمق تأثیر این جریان‌ها در معماری معاصر ایران بیش‌تر می‌شود؛ به گونه‌ای که عناصر گرنه‌برداری شده از تزیین‌ها و نمای ساختمان، پلان و سایر عناصر طراحی گسترش یافته است. در این پژوهش، فاصله میان ورود اندیشه‌های نوگرا به حوزه‌های فرهنگی و اجتماعی تا تأثیر آن بر معماری معاصر ایران، با مفهوم «تجلی کالبدی اندیشه» تبیین شده است.

واژگان کلیدی: معماری معاصر ایران، نوگرایی، دوران قاجار، تجلی کالبدی اندیشه، معماری معاصر کشورهای اسلامی

* این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد پریناز منصوری مجومرد می‌باشد که به راهنمایی دکتر محمدجواد مهدوی نژاد در دانشکده هنر و معماری دانشگاه تربیت مدرس در حال انجام است.

** E-Mail: Mahdavinejad@tmu.ac.ir